

Speță atelier de lucru – seminar insolvență transfrontalieră, 2015, Proiect „Exerciții practice în implementarea instrumentelor de cooperare în materie civilă și comercială”
(JUST/2013/JCUV/AG/4634) – Proiect co-finanțat de către Comisia Europeană, Programul Specific în domeniul Justiției Civile

Speța 3

Speța a fost inspirată de cauza C-302/13, flyLAL- Lithuanian Airlines

Prin acțiunea introdusă în fața Curții de Apel din Lituania, FL urmărește să obțină repararea prejudiciului care rezultă, pe de o parte, din abuzul de poziție dominantă al societății AB pe piața zborurilor având ca punct de plecare sau ca destinație aeroportul din Vilnius (Lituania) și, pe de altă parte, dintr-o înțelegere anticoncurențială între copârâți. În acest scop, reclamanta din litigiul principal a solicitat măsuri provizorii și de conservare.

Prin hotărârea din 31 decembrie 2008, Curtea de Apel din Lituania a admis această cerere și a pronunțat, cu titlu de măsuri provizorii și de conservare, instituirea sechestrului asupra bunurilor mobile și/sau imobile și asupra drepturilor de proprietate ale societăților AB și SLR până la concurența sumei de 199 830 000 litas lituanieni (LTL) sau 40 765 320 lats letoni (LVL) (58 020 666,10 euro).

Prin decizia din 19 ianuarie 2012, Curtea Districtuală Vidzeme a orașului Rīga, Letonia a decis recunoașterea și executarea în Letonia a acestei hotărâri, în măsura în care acestea aveau ca obiect instituirea sechestrului asupra bunurilor mobile și/sau imobile și asupra drepturilor de proprietate ale societăților AB și SLR. Cererea FL de garantare a executării hotărârii menționate a fost respinsă. În apel, această hotărâre a fost confirmată de Secția civilă a Curții de Apel din Rīga, Letonia.

Împotriva hotărârii pronunțate de Curtea de Apel din Rīga, Letonia au fost formulate recursuri. SLR și AB susțin că recunoașterea și executarea hotărârii pronunțate de Curtea de Apel din Lituania la 31 decembrie 2008 sunt contrare atât normelor dreptului internațional public referitoare la imunitatea de jurisdicție, cât și Regulamentului nr. 44/2001. Ele pretind că prezenta cauză nu intră în domeniul de aplicare al acestui regulament. Astfel, întrucât litigiul are ca obiect taxe de aeroport stabilite prin norme statale, acesta nu ar privi materia civilă și comercială în sensul regulamentului menționat. Această hotărâre nu ar trebui nici recunoscută, nici executată în Letonia.

În ipoteza în care Curtea ar considera că litigiul principal intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001, pârâții arată că articolul 22 punctul 2 din regulamentul menționat prevede o astfel de normă de competență în materie de valabilitate a deciziilor organelor societăților sau ale persoanelor juridice care au sediul pe teritoriul unui stat membru în favoarea instanțelor din statul respectiv. Or, reducerea taxelor de aeroport ar fi aplicată prin intermediul deciziilor adoptate de organele societăților comerciale. Pe de altă parte, articolul 35 alineatul (1) din același regulament interzice recunoașterea hotărârilor în cazul în care acestea încalcă normele de competență exclusivă.

În sfârșit, articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede că o hotărâre nu este recunoscută dacă recunoașterea acesteia este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat. Or, în primul rând, suma solicitată ar fi considerabilă, fără ca hotărârea pronunțată de Lietuvos apeliacinis teismas la 31 decembrie 2008 să ofere explicații cu privire la modul de calcul al sumelor în cauză. În al doilea rând, acțiunea este formulată împotriva unor societăți comerciale la care statul este acționar. Întrucât FL este în lichidare, în caz de respingere a acțiunii pe fond, SLR, AB și Republica Letonia nu ar avea niciun mijloc de a recupera pierderile pe care le-ar suferi ca urmare a aplicării măsurilor provizorii și de conservare dispuse prin această hotărâre. Astfel de împrejurări ar crea, așadar, o îndoială în privința conformității recunoașterii hotărârii menționate cu ordinea publică a statului în care se solicită recunoașterea în sensul dispoziției menționate.

Întrebări:

1. Intră această cauză în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001?

Răspuns:

- noțiunea „materie civilă și comercială” nu trebuie interpretată ca reprezentând o simplă trimitere la dreptul intern al unuia sau al altuia dintre statele în cauză. Noțiunea respectivă trebuie considerată o **noțiune autonomă**, care trebuie interpretată prin referire, pe de o parte, la obiectivele și la sistemul regulamentului menționat și, pe de altă parte, la principiile generale care reies din ansamblul sistemelor juridice naționale
- trebuie să se examineze elementele care caracterizează natura raporturilor juridice dintre părțile din litigiu sau obiectul acestuia
- Rezultă din articolul 5 punctele 3 și 4 din Regulamentul nr. 44/2001 că, în principiu, **acțiunile în despăgubire aparțin materiei civile și comerciale** și intră, așadar, în domeniul de aplicare al acestui regulament. Astfel cum se amintește în considerentul (7) al regulamentului menționat, domeniul de aplicare material al acestuia trebuie să includă toate aspectele importante de drept civil și comercial, cu excepția anumitor aspecte bine definite. Excluderile din domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 constituie **excepții**, care, ca orice excepție, având în vedere obiectivul regulamentului menționat, și anume menținerea și dezvoltarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, prin garantarea liberei circulații a hotărârilor, sunt de strictă interpretare.
- Acțiunea formulată de FL are ca obiect repararea prejudiciului legat de o pretinsă încălcare a dreptului concurenței. Astfel, ea intră în domeniul de aplicare al dreptului privind răspunderea civilă delictuală sau cvasidelictuală
- deși anumite litigii între o autoritate publică și o persoană de drept privat pot fi incluse în sfera noțiunii de materie civilă și comercială, situația este diferită **atunci când autoritatea publică acționează în exercitarea puterii publice**. Manifestarea prerogativelor de putere publică de către una dintre părțile din litigiu, prin exercitarea de către aceasta a unor puteri exorbitante în raport cu normele aplicabile în relațiile dintre particulari, exclude un asemenea litigiu din materia civilă și comercială în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, în ceea ce privește tarifele de navigație aeriană, Curtea a reținut că controlul și supravegherea spațiului aerian sunt activități care intră, prin esența lor, în sfera puterii publice și care impun, pentru realizarea lor, exercitarea unor asemenea prerogative (Hotărârea SAT Fluggesellschaft, C-364/92, EU:C:1994:7, punctul 28). Cu toate acestea, Curtea a declarat deja că punerea la dispoziție a unor instalații aeroportuare în schimbul plății unui tarif constituie o activitate de natură economică (Hotărârea Aéroports de Paris/Comisia, C-82/01 P, EU:C:2002:617, punctul 78, precum și Hotărârea Mitteldeutsche Flughafen și Flughafen Leipzig/Comisia, C-288/11 P, EU:C:2012:821, punctul 40).
- este lipsit de relevanță faptul că SLR este supusă, în ceea ce privește stabilirea nivelurilor tarifelor de aeroport și a reducerilor acestora, unor dispoziții legale de aplicare generală ale Republicii Letonia. Această împrejurare privește relațiile juridice dintre acest stat membru și SLR și nu afectează raporturile juridice ale acesteia din urmă cu companiile aeriene beneficiare ale serviciilor sale.
- statul leton nu este parte în procesul principal, iar simpla considerație că este acționarul respectivelor entități nu constituie o împrejurare echivalentă cu cea în care statul membru menționat ar exercita prerogative de putere publică.

2. Ce reguli de jurisdicție sunt aplicabile? Competența instanței din Lituania a fost corect stabilită?

- **Trebuie verificat în prealabil dacă se aplică una din regulile speciale de competență; în caz contrar se aplică regula generală.**

- **Este aplicabil art.22 pc.2** din Regulamentul nr. 44/2001?

articolul 22 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 nu vizează decât litigiile în care o parte **contestă valabilitatea unei decizii a unui organ al unei societăți în raport cu dreptul societăților comerciale** aplicabil sau cu dispozițiile statutare privind funcționarea organelor sale (Hotărârea Hassettt și Doherty, C-372/07, EU:C:2008:534, punctul 26).

- obiectul, pe fond, al litigiului principal privește o cerere de reparare a prejudiciului care rezultă din pretense încălcări ale dreptului concurenței al Uniunii, iar nu valabilitatea constituirii, nulitatea sau dizolvarea societăților sau a persoanelor juridice ori valabilitatea deciziilor organelor acestora, în sensul articolului 22 punctul 2 din regulamentul menționat.

3. Este aplicabil în cauză articolul 35 alineatul (1) din regulament?

Este aplicabilă clauza de ordine publică prevăzută la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001?

- regimul recunoașterii și executării prevăzut de acesta se întemeiază pe încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivelul Uniunii. O asemenea încredere impune nu numai ca hotărârile pronunțate într-un stat membru să fie recunoscute de plin drept în alt stat membru, ci și ca procedura în temeiul căreia hotărârile respective devin executorii în acesta din urmă să fie eficientă și rapidă. Potrivit textului considerentului (17) al acestui regulament, o astfel de procedură trebuie să includă doar verificări pur formale ale documentelor necesare pentru încuviințarea executării în statul membru solicitat. (a se vedea în acest sens Hotărârea Prism Investments, C-139/10, EU:C:2011:653, punctele 27 și 28).
- potrivit articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, o hotărâre nu este recunoscută dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat. Motivele de contestație care pot fi invocate sunt enunțate expres la articolele 34 și 35 din acest regulament. Această listă, ale cărei elemente trebuie interpretate în mod restrictiv, are un caracter exhaustiv (Hotărârea Apostolides, EU:C:2009:271, punctul 55, precum și Hotărârea Prism Investments, EU:C:2011:653, punctul 33).
- interzicând revizuirea pe fond a unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru, articolul 36 și articolul 45 alineatul (2) din Regulamentul nr. 44/2001 nu permit instanței din statul solicitat să refuze recunoașterea sau executarea acestei hotărâri numai pentru motivul că ar exista o divergență între norma de drept aplicată de instanța din statul de origine și cea pe care ar fi aplicat-o instanța din statul membru solicitat dacă aceasta ar fi fost sesizată cu litigiul. În mod similar, instanța din statul solicitat nu poate controla exactitatea aprecierilor de drept sau de fapt ale instanței din statul de origine (Hotărârea Apostolides, EU:C:2009:271, punctul 58).
- Recurgerea la clauza de ordine publică prevăzută la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 nu poate fi, așadar, admisă decât în ipoteza în care recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate în alt stat membru ar încălca în mod inacceptabil ordinea juridică a statului solicitat întrucât ar aduce atingere unui principiu fundamental. Pentru a respecta interzicerea revizuirii pe fond a hotărârii pronunțate într-un alt stat membru, atingerea ar trebui să constituie o încălcare vădită a unei norme de drept considerate esențială în ordinea juridică a statului solicitat sau a unui drept recunoscut ca fundamental în această ordine juridică (Hotărârea Apostolides, EU:C:2009:271, punctul 59).
- **În speță, principiile de bază ale procesului echitabil au fost prezervate** și, prin urmare, nu este necesar să se considere că a avut loc o încălcare a ordinii publice.

- **simpla invocare a unor consecințe economice grave nu constituie o încălcare a ordinii publice a statului membru solicitat, în sensul articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.**